

Professor Ülo Olli sünnist 80 aastat

Eesti loomakasvatuse üks tuntumaid ja tunnustatumaid asjatundjaid Ülo Oll (17.08.1927–30.01.1997) sündis Tartumaal (praegune Jõgevamaa) Härjanurme vallas ema sünnikodus. Pere elas tegelikult Viljandimaal Kõo vallas Koksveres Männiku talus, kus isa pidas talukohta. Seal möödus ka tema lapsepõlv ja noorukiaastad.

Kooliteed alustas Ülo Oll 1934. aastal kohalikus Soomvere algkoolis, jätkas Põltsamaa Progümnaasiumis, mille lõpetas 1941. Sõja-aastatel oli õppimises kolmeaastane paus, mis möödus isatalus mitmesuguseid talutöid tehes. Peagi sai selgeks, et talupidamise lootused tuleb maha matta ja noor mees hakkas mõtlema edasiõppimise peale. Kooli ja eriala valikul sai otsustavaks juhus. Ta leidis ajalehest kuulutuse, kus kutsuti õppima Kuremaa Zootehnikumi. Armastus loomade vastu ning isatalust saadud parajad eelteadmised ja oskused aitasid kaasa otsuse tegemisele ning 1944. aasta sügisest sai Ülo Ollist Kuremaa Zootehnikumi õpilane. Lõpetanud 1946. aastal kahe aastaga Kuremaa kooli, arvati ta 5% lõpetajate hulka, kellel oli võimalus jätkata õpinguid Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonnas. 1950. aasta sügiseks oli kiitusega ülikooli diplom käes ning perspektiivika noore spetsialistina suunati ta aastaks edasi õppima Moskvasse Timirjazevi-nimelisse Põllumajanduse Akadeemiasse agropedagoogika teaduskonda. Pärast lõpetamist asus ta tööle Antsla Põllumajandustehnikumi õppealajuhatajaks.

Peale paariaastast tööd Antslas hakkas Ülo Oll mõlgutama mõtteid teadustööle siirdumisest. Sobiv juhus selleks avanes alles 1956. aastal, mil ta oli juba 29-aastane. Ta astus Leningradi Põllumajanduse Instituuti (PI) sihtaspirantuuri. Pärast aspirantuuri lõpetamist ja kandidaaditöö kaitsmist Leningradis 1959. aasta jaanuaris ootas ees assistendi koht Eesti Põllumajanduse Akadeemia (EPA) põllumajandusloomade söötmise kateedris. Kaua ta assistendina ei töötanud. Juba 1960. aasta sügisel avanes võimalus minna end täiendama Saksamaale. Seal töötas ta Jena ja Leipzigi ülikoolis kokku kaks aastat. Ta heaks kolleegiks ja sõbraks Saksamaal sai Manfred Anke, kellega tal oli elu lõpuni tihe kirjavahetus. Anke oli tuntud põhjalike uurimustega loomade mineraalsest toitumisest. Saksamaal olles tegeles ka Ülo Oll sama teemaga ning 1967. aastal ilmus tema sulest põhjalik loomade mineraalset toitumist käsitlev raamat. Ka tema juhendatud 4 esimest kandidaaditööd olid sellesisulised, hiljem lisandus veel üks Ph doktoritöö.

Saksamaalt tagasi tulles jätkas Ülo Oll paar aastat vanemteaduri ja sama kaua dotsendi kohusetäitjana, tegeldes samal ajal doktoritöö kirjutamisega. 1966. aasta kevadeks sai mahukas, kaheköiteline doktoritöö kaante vahele. See oli jätkuks kandidaaditööle ja käsitles lehmade produktiivsust ja füsioloogilist seisundit suvise söötmise tingimustes. Ta kaitses doktoritöö 1967. aasta jaanuaris Leningradis. Pärast seda töötas ta mõne aasta (1966–1968) dotsendina, kuid peagi, juba 1968. aasta

septembris, valiti ta kateedrijuhatajaks, kellena ta töötas järgnevat 24 aastat (kuni 1992. a). Järgmisel aastal valiti Ülo Oll professori kohusetäitjaks, 1970. aastal anti professori kutse, 1974. aastal sai ta ENSV teenelise teadlase aunimetuse.

Aastatel 1979–1986 töötas ta veel ka zooseneriteaduskonna dekaanina.

Pika pedagoogistaaži vältel, mis kestis mõningate vaheaegadega ligemale 40 aastat, õpetas Ülo Oll mitmele sõjajärgsele põlvkonnale põllumajandusloomade söötmist, üldloomakasvatust, biomeetriat, katsetehnikat ja -metoodikat. 1990. aastate algusest alates magistrantidele ka põllumajanduse ajalugu ja teadustöö metodoloogiat. Ta oli väga nõudlik õppejõud ja ootas üliõpilastelt tõsist suhtumist õppetöösse. Tihti tuli sellel pinnal ette ka pahandusi ja nii mõnelgi üliõpilasel oli suuri raskusi, et tema aines eksam sooritatud saaks.

Õppejõuna oli ta tuntud hea kõnemehe ja osava sõnaseadjana. Ta oskas loenguid huvitavaks teha ja neid meelde jäävalt esitada. Tema loengud olid sisukad, põhjalikud. Need ei mahtunud tolle aja standardite raamidesse.

Ülo Oll oli ka erudeeritud teadlane ja suur autoriteet Eesti põllumajandusteadlaste ja põllumeeste hulgas.

Väga osava sulemehena kirjutas ta palju. Tema mitmes keeles kirjutatud teaduslike artiklite loetelus on üle 600 nimetuse. Peale selle on temalt ilmunud 25 raamatut, brošüüri või monograafiat, millest nii mõnedki moodustavad hindamatu pärandi. Et ta tundis põhjalikult biokeemiat, loomade füsioloogiat ja toitumisõpetust, põhinevad tema tööd sügaval teoreetilistel teadmistel ja on kasutatavad ka tänapäeval (“Söötmissõpetus” I osa, 1994; “Veiste söötmine” koos A. Muugaga, 1978; “Sigade söötmine” koos L. Niguliga, 1991; “Söödad”, 1993; “Põllumajandusloomade söötmissõttimise normid koos söötade tabelitega”, 1995 jt).

Palju aega kulutas ta oma õpilastele nende teadustööd juhendades. Ja õpilasi oli tal palju. Tema juhendamisel on kaitsnud 2 Ph doktori tööd, ta on olnud 4 doktoritöö teaduslikuks konsultandiks, 12 kandidaaditöö juhendajaks, 10 töö valmimisel oli tal oluline osa, olnud 7 magistritöö juhendajaks, paljude teadustööde oponentiks.

Lisaks õppe- ja teadustööle olid tema toimetada 1970.–1990. aastani ilmunud EPA söötmissõttimise teaduslike tööde kogumikud, ta oli ajakirja Agraarteadus esimene peatoimetaja (a-st 1989), Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi asepresident (1989–1995), “Põllumajanduse entsüklopeedia” toimetuse liige. Ta kuulus Eesti Teaduste Akadeemia doktorinõukogusse (1970–1975), EPA, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudi (1970–1989) ja Leningradi PI teadusnõukogusse, oli Üleliidulise Põllumajandusteaduste Akadeemia söötmissõttimise liige (1972–1985) jne.

Ta tegi palju ja suutis palju, tema töövoime oli hämmastav. Ta töötas praktiliselt ilma puhkepäevade ja

puhkuseta ning nõudis ka oma kolleegidelt korrektset töösse suhtumist.

Ülo Oll oli tohutult mitmekülgne inimene. Peale teaduslike probleemide uurimise tundis ta sügavat huvi ajaloo vastu. Ta tundis hästi Eesti mõisate ajalugu, mõisnike sugupuid ja nende elukäike, samuti esimese Eesti Vabariigi riigitegelasi ja nende elusaatusi. Põhjalik uurimus on tal kirja pandud kodukoha Kõo valla ja mõisa, Võhma, Kobina, Koksvere ajaloost ja inimestest alates juba 1880. aastatest. Huvitavalt on ta kirjutanud Põltsamaa Progümnaasiumi ja Kuremaa Zootehnikumi õpetajatest ja õpilastest. Kuremaast on tema juhendamisel kirjutatud ka magistritöö.

Teada oli ka tema anne aeg-ajalt oma mõtteid värsiridades väljendada ning kolleege mõnel ühisel koosviibimisel või lõpetajaid lõpuaktusel tillatada.

Kui juhuseks ei oleks Ülo Olli 1944. aastal Kuremaale viinud, oleks võinud temast saada väga tugev ajaloolane või matemaatik või veel keegi. Tema peastarvutamise võime oli hämmastav. Juhuse kohta elus on aga Ülo Oll kirjutanud nõnda: “Juhusel on inimese elus äraarvamata suur tähtsus. Just juhused panevadki inimese saatuse kokku. Tingimuseks on, et pead olema parajal ajal parajas kohas juhusel jalus. Kui ei ole, siis teeb juhuse kellestki teisest selle, kelle ta oleks võinud sinust teha.”

Võib-olla just tänu õnnelikule juhusele sai Ülo Ollist tuntud loomakasvatusteadlane, põllumajandusteaduste doktor, professor, kelle teaduslikud tööd ja kirjutatud raamatud võib julgelt kanda meie põllumajandusteaduse kullafondi.

V. Sikk